

Research Paper

An Analysis of Driving and Inhibiting Factors Influencing the Quality of Life in Rural Areas (Case Study: Villages in the Central District of Astara County)

Bahrām Imāni^{1*}, Tohid Karamzādeh²

1. Associate Professor, Department of Urban and Rural Planning, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.
2. Ph.D. Student in Rural Planning Geography, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

DOI: <https://doi.org/10.22124/GSCAJ.2025.29609.1342>

Received: 2025/01/19

Accepted: 2025/11/06

Abstract

The quality of life in rural communities is a crucial issue closely linked to the residents' long-term settlement and the prevention of rural-to-urban migration. The present study sought to explore the driving and inhibiting factors influencing the improvement of the quality of life in rural areas. This research was applied in terms of purpose and descriptive-analytical in nature. The required data were collected through library and field methods (questionnaire). The statistical population consisted of 4,998 rural households in the central district of Astara County. From among them 357 were selected as a sample using Cochran's formula, which was increased to 360 respondents to improve the reliability of results. The collected data were analyzed using SMART PLS and SPSS software. Based on standard estimates, the impact of driving factors was as follows: economic-institutional index (0.625), social index (0.739), environmental-ecological index (0.877), and infrastructural-physical index (0.580). In terms of inhibiting factors, the following effects were estimated: economic-institutional index (0.705), social index (0.532), environmental-ecological index (0.413), and infrastructural-physical index (0.619), all related to the quality of life. Finally, necessary recommendations were provided.

Keywords: Quality of /life, Driving Factors, Inhibiting Factors, Rural Areas, Astara County.

Highlight

- The aim of this study was to examine the driving and inhibiting factors influential on the quality of life in rural areas of the Central District of Astara County, to identify the key elements contributing to the improvement of rural living conditions, and to propose appropriate strategies for enhancing residents' living conditions.
- Among the driving factors, the environmental-ecological index with a value of 0.877 had the greatest influence, while among the inhibiting factors, the economic-institutional index with a value of 0.705 had the most significant influence.
- Findings indicated that improving the quality of rural life requires a multidimensional approach that aligns with local and contextual conditions.

Extended Abstract

Introduction

The quality rural of life (QRL) is a key prerequisite for the survival and revitalization of rural communities and an endogenous requirement for sustainable rural development (Casini et al., 2018; Wiesli et al., 2021; Parausic, 2023). Additionally, villages serve as the primary settlements for rural communities worldwide, and a significant portion of the global population of 7.2 billion, approximately 47%, still resides in rural areas. These regions play a fundamental and vital role in maintaining economic, social, and ecological balance (Toulabi Nejad, 2019; World Bank, 2021). In Iran, a considerable population also lives in rural areas. However, an examination of demographic trends reveals a noticeable decline in the proportion of the rural population and the number of

*Corresponding Author: bahram_imani60@yahoo.com.

villages over the past few decades (Irandoost et al., 2019, p. 47). For instance, a comparison of the rural population from the 1956 census to the 2016 census shows a decrease from 69.6% to 26% (Statistical Center of Iran, 2016). Evidence indicates that the declining trend in the rural population over previous decades has led to instability and the emergence of numerous challenges in rural areas (Aydivandi et al., 2023, p. 62), raising fundamental questions about the future and role of villages in national planning and settlement systems. Therefore, understanding the reasons for this decline, the resulting reduction in residential satisfaction, and the causes of residents' dissatisfaction has gained increasing importance, drawing the attention of many experts to the concept of quality of life (Rafieian et al., 2016, p. 32).

Considering factors such as limited employment prospects, seasonal and lack of permanent jobs, particularly in agriculture and rice cultivation, inadequate livelihood strategies, reduced capacity of residents to manage unforeseen events, low population density in rural areas, limited access to transportation, insufficient income resources, and many other issues, these are among the challenges faced by rural communities in the central district of Astara County. This study aimed to simultaneously examine the driving and inhibiting factors of quality of life in rural areas. Therefore, the present research sought to address the following fundamental questions:

1. What factors act as drivers and inhibitors of quality of life in the rural areas of the central district of Astara County?
2. What is the impact of each of the economic-institutional, social, environmental-ecological, and infrastructural-physical factors on improving the quality of life from the perspective of rural residents in this region?

Methodology

This research was applied in terms of purpose and descriptive-analytical in nature. Data collection conducted through library and field research. The statistical population of this study included 23 villages with more than twenty households and a local administration (Dehyari) in the central district of Astara County, comprising 4,998 households. In line with the research objectives, 24 inhibiting factors and 24 driving factors were identified, categorized into four main groups: natural-ecological, economic-institutional, social, and infrastructural-physical factors. Simple random sampling was used to distribute the questionnaires. Additionally, SMART PLS and SPSS software were utilized for data analysis.

Results and Discussion

The research findings, based on the ranking of driving factors for improving the quality of life in rural areas according to the coefficient of variation, indicated that economic-institutional, social, environmental-ecological, and infrastructural-physical criteria were among the major driving factors for enhancing the quality of life in rural areas. According to the results, the indicators had a standardized factor loading greater than 0.4, and the T-statistic for these indicators exceeded 1.96, indicating a significant relationship between the indicators and the factors. Based on the standard estimates for the driving factors, the impact of the economic-institutional index was 0.625, the social index was 0.739, the environmental-ecological index was 0.877, and the infrastructural-physical index was 0.580. These results showed that the environmental index, with a factor loading of 0.877, had the greatest impact among the driving factors. The research findings, based on the standard estimates for the inhibiting factors, indicated that the impact of the economic-institutional index was 0.705, the social index was 0.532, the environmental-ecological index was 0.413, and the infrastructural-physical index was 0.619. These results showed that the economic index, with a factor loading of 0.705, had the greatest impact among the inhibiting factors.

Conclusion

Based on the obtained results, it was concluded that the factors influencing the improvement of quality of life in different areas are dependent on the local and regional conditions of that specific area. For instance, in one village, economic, social, environmental-ecological, and infrastructural-physical factors may act as driving factors, while in another village in a different region, the same factors may be considered inhibiting. Therefore, prescribing a single solution for all regions is impractical. Hence, it is recommended that:

1. Future research studies on the factors influencing the improvement of quality of life in villages and even cities should be conducted and presented based on the local and regional conditions of each specific area.
2. Given the results highlighting the high impact of environmental-ecological factors as driving forces, it is recommended that local and regional planners prioritize environmental considerations and preservation while coordinating and strengthening other dimensions that contribute to improving the quality of life in rural areas. They should also implement necessary supportive and backup measures.
3. Regarding the results indicating the significant impact of the economic dimension as an inhibiting factor, it is essential to pay extra attention to this sector. Supporting production and employment, as well as removing investment barriers, are crucial. It is desirable for planners at various levels, including the provincial government, county governorship, district administration, village councils, and rural Islamic councils, to focus

on the economic dimension while also considering the social, environmental-ecological, and infrastructural-physical dimensions. This holistic approach will help achieve coordination across all dimensions of rural development, improve the quality of life for rural residents, and create conditions for greater resident retention, thereby preventing rural-urban migration.

Research Support

This research did not receive any financial or moral support.

Authors' Contribution

The authors have contributed equally to all stages and sections of this research.

Conflict of Interest

There is no conflict of interest.

Acknowledgments

The authors hereby express their gratitude to all those who have contributed in any way to the completion of this research

Citation:

Imāni, B., & Karamzādeh, T. (2026) An Analysis of Driving and Inhibiting Factors Influencing the Quality of Life in Rural Areas (Case Study: Villages in the Central District of Astara County). *Geographical Studies of Coastal Areas Journal*, 7(1), pp. 61-80. DOI: 10.22124/GSCAJ.2025.29609.1342

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to *Geographical studies of Coastal Areas Journal*. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

بررسی عوامل پیش‌برنده و بازدارنده کیفیت زندگی در مناطق روستایی (مطالعه موردی: روستاهای بخش مرکزی شهرستان آستارا)^۱

بهرام ایمانی*^۱، توحید کرم‌زاده^۲

۱. دانشیار، گروه برنامه‌ریزی شهری و روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.
۲. دانشجوی دکتری جغرافیا برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

doi DOI: 10.22124/GSCAJ.2025.29609.1342

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۱۰/۳۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۹/۰۵

چکیده:

کیفیت زندگی جوامع روستایی از مسائل مهمی است که با ماندگاری ساکنان و جلوگیری از مهاجرت به شهرها پیوند دارد. پژوهش حاضر به دنبال واکاوی عوامل پیش‌برنده و بازدارنده مؤثر در ارتقای کیفیت زندگی مناطق روستایی می‌پردازد. این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی بوده و از منظر ماهیت توصیفی-تحلیلی است و داده‌های مورد نیاز آن از طریق روش کتابخانه‌ای و میدانی (پرسش‌نامه) جمع‌آوری شد. جامعه آماری ۴۹۹۸ خانوار روستایی بخش مرکزی شهرستان آستارا می‌باشد. با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۳۵۷ نفر برآورد شد و برای نتایج بهتر به ۳۶۰ نفر ارتقا یافت برای تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از نرم افزارهای SMART PLS و SPSS استفاده گردید. براساس تخمین استاندارد در عوامل پیش‌برنده میزان تأثیر شاخص اقتصادی-نهادی ۰/۶۲۵؛ شاخص اجتماعی ۰/۷۳۹؛ شاخص محیطی-اکولوژیک ۰/۸۷۷ و شاخص زیربنایی-کالبدی ۰/۵۸۰ برآورد شد و در بخش عوامل بازدارنده میزان تأثیر شاخص اقتصادی-نهادی ۰/۷۰۵؛ شاخص اجتماعی ۰/۵۳۲؛ شاخص محیطی-اکولوژیک ۰/۴۱۳ و شاخص زیربنایی-کالبدی ۰/۶۱۹ مرتبط با کیفیت زندگی بود و در نهایت پیشنهادات لازم ارائه گردید.

واژگان کلیدی: کیفیت زندگی، عوامل پیش‌برنده، عوامل بازدارنده، مناطق روستایی، شهرستان آستارا.

نکات برجسته:

- هدف مقاله بررسی عوامل پیش‌برنده و بازدارنده کیفیت زندگی در مناطق روستایی بخش مرکزی شهرستان آستارا و شناسایی عوامل مؤثر بر ارتقای کیفیت زندگی روستاییان و ارائه راهکارهای مناسب برای بهبود شرایط زندگی است.
- در بخش عوامل پیش‌برنده شاخص محیطی-اکولوژیک با میزان ۰/۸۷۷ و در بخش عوامل بازدارنده شاخص اقتصادی-نهادی با میزان ۰/۷۰۵ بیشترین تأثیر را دارد.
- نتایج نشان می‌دهد که بهبود کیفیت زندگی روستایی نیازمند رویکردی چندبعدی و متناسب با شرایط بومی-محلی است.

۱. این مقاله برگرفته از پژوهش نگارندگان می‌باشد که در مناطق روستایی بخش مرکزی شهرستان آستارا انجام شده است.

* نویسنده مسئول: bahram_imani60@yahoo.com

۱. مقدمه

کیفیت زندگی روستایی (QRL) پیش‌شرط کلیدی برای بقا و احیای جوامع روستایی و پیش‌نیاز درون‌زا برای توسعه پایدار روستایی است (Casini et al., 2018; Wiesli et al., 2021; Parausic, 2023). علاوه بر این روستاها به مثابه سکونتگاه اصلی برای جامعه روستایی در سراسر جهان عمل کرده و هنوز بخش عمده‌ای از جمعیت ۷/۲ میلیاردی جهان در حدود ۴۷ درصد در روستاها زندگی می‌کنند. این مناطق نقش بنیادی و حیاتی در حفظ تعادل اقتصادی، اجتماعی و اکولوژیک دارند (طولابی نژاد، ۱۳۹۸، ۱۵؛ ورد بانک، ۲۰۲۱). در ایران نیز جمعیت قابل توجهی در روستاها ساکنند ولی بررسی تحولات در آمارهای جمعیتی نشان از کاهش محسوس سهم جمعیت روستایی کشور و نیز شمار روستاها در چند دهه گذشته دارد (ایراندوست و همکاران، ۱۳۹۸، ۴۷). به طوری که مقایسه جمعیت روستایی کشور از سرشماری سال ۱۳۳۵ تا سال ۱۳۹۵ کاهش میزان جمعیت روستایی را از ۶۹/۶ درصد به ۲۶ درصد نمایان می‌کند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). شواهد حاکی از آن است که روند نزولی جمعیت روستایی کشور طی دهه‌های قبل باعث نوعی عدم پایداری و به وجود آمدن معضلات و مشکلات متعددی در نقاط روستایی کشور شده است (عیدیوندی و همکاران، ۲۰۲۱، ۶۲). و پرسش‌هایی بنیادین را درباره آینده و جایگاه روستا در نظام برنامه‌ریزی ملی و نیز نظام سکونتگاهی مطرح کرده‌است. لذا پی‌بردن به دلایل این افول و در نتیجه کاهش رضایتمندی سکونتی افراد و نیز دلایل بروز نارضایتی ساکنان اهمیتی روزافزون یافته و توجه بسیاری از دانشمندان و صاحب‌نظران را به مفهوم کیفیت زندگی معطوف نموده است (رفیعیان و همکاران، ۱۳۹۵: ۳۲). از طرفی مناطق روستایی به‌مثابه سلول‌های بنیادی و سنگ‌پی در نظام اجتماعی و اقتصادی هر کشور جهت توسعه نیازمند بهبود کیفیت زندگی اقشار آسیب‌پذیر جامعه محلی، تسهیل کارایی و سازمان‌یابی مناسب کنش‌های روستایی می‌باشند (برقی و همکاران، ۱۴۰۱، ۶۹۳).

در سراسر ادبیات توسعه، کیفیت زندگی به‌عنوان مفهومی پیچیده و چند بعدی، پویا و متکثر مطرح است که حوزه‌های مختلف زندگی اجتماعی را به هم پیوند می‌دهد، به طور کلی می‌توان گفت که این مفهوم یک اصطلاح بین‌رشته‌ای است که احساس رضایت انسان را در نتیجه ارضای نیازهای او شامل می‌شود. واژه کیفیت زندگی اولین بار در سال ۱۹۲۰ توسط پیگو در کتاب اقتصاد و رفاه مطرح شد (Bruni & Porta, 2016: 17) که عوامل مختلفی مانند مکان، زمان، عوامل فردی و اجتماعی بر آن تأثیر می‌گذارد (ایمانی و همکاران، ۱۳۹۸، ۱۲۳).

طی دهه‌ها مناطق روستایی در سراسر جهان با چالش‌های کاهش فعالیت اقتصادی، تجدید ساختار صنایع سنتی کشاورزی، پیرشدن جمعیت و مهاجرت جوانان با تحصیلات بالاتر به شهرها و کاهش شهرهای کوچک و روستاها مواجه شده‌اند (Lio et al., 2020, 178). تضمین کیفیت بالای زندگی در مناطق روستایی، لازمی حفظ ساکنان این مناطق، به‌ویژه جوانانی است که تمایل دارند به خاطر آموزش یا شرایط زندگی و کار بهتر به مناطق شهری نقل مکان کنند (Casini et al., 2018; Milenković et al., 2022). کیفیت زندگی در مناطق روستایی در راستای ماندگاری و عدم مهاجرت روستاییان بسیار حائز اهمیت است و شناسایی عوامل آن می‌تواند در راستای برنامه‌ریزی بهتر، با ارزش باشد (حجاریان و شفیع، ۱۴۰۱، ۵۳). صاحب‌نظران توسعه معتقدند برنامه‌ریزی‌ها باید در راستای بهبود کیفیت زندگی طرح‌ریزی شود و یقیناً هدف برنامه‌ریزان توسعه روستایی نیز ارتقای کیفیت زندگی روستاییان در تمامی ابعاد و شرایط است با در نظر گرفتن عواملی مانند موقعیت جغرافیایی، چشم انداز اشتغال محدود، فصلی بودن و در دسترس نبودن شغل دائمی، به‌ویژه در حوزه‌های کشاورزی و کشت برنج، عدم کفایت شیوه‌های معیشت رایج و کاهش ظرفیت ساکنان برای مدیریت رویدادهای پیش‌بینی نشده، تراکم جمعیت کم در مناطق روستایی، دسترسی محدود به حمل و نقل و منابع درآمد ناکافی و بسیاری از مسائل دیگر از چالش‌های جوامع روستایی واقع در بخش مرکزی شهرستان آستارا می‌باشد. مسئله کلیدی این است که باوجود تأکید نظری بر اهمیت کیفیت زندگی در توسعه روستایی، در عمل شاهد شکاف عمیقی بین سیاست‌گذاری‌ها و واقعیت‌های میدانی در مناطق روستایی ایران، به‌ویژه در مناطق روستایی بخش مرکزی شهرستان آستارا هستیم. مطالعات پیشین عمدتاً بر یک یا چند بعد از کیفیت زندگی متمرکز بوده‌اند، در حالی که پژوهش حاضر با نگاهی جامع‌تر، به بررسی همزمان عوامل پیش‌برنده و بازدارنده در چهار بعد اقتصادی-نهادی، اجتماعی، محیطی-اکولوژیک، و زیربنایی-کالبدی می‌پردازد. این پژوهش از آن جهت اهمیت دارد که:

- چالش‌های خاص منطقه آستارا مانند فصلی بودن اشتغال، وابستگی به کشت تک‌محصولی برنج، آسیب‌پذیری در برابر تغییرات اقلیمی، و دوری از مراکز تصمیم‌گیری منطقه‌ای، نیازمند تحلیل بومی و راه‌حل‌های سیاستی متناسب است.

- مهاجرت جوانان تحصیلکرده به شهرها، ناشی از نبود فرصت‌های شغلی پایدار، دسترسی ناکافی به خدمات آموزشی و بهداشتی، و ضعف در مشارکت نهادی، باعث تشدید چرخه فقر و ناپایداری در منطقه شده است. این پژوهش با پرکردن این خلأ، به برنامه‌ریزان کمک می‌کند تا با اتکا به نقاط قوت داخلی و کاهش نقاط ضعف، به توسعه پایدار دست یابند. در نتیجه، ارتقای استانداردهای زندگی در این مناطق را می‌توان سیاستی با ریشه در توسعه پایدار روستایی دانست که ما را به سمت شکل خاصی از برنامه‌ریزی و توسعه سوق می‌دهد و در نهایت منجر به تغییر کیفیت زندگی ساکنان روستایی می‌شود و در آن جنبه‌های مختلف پیشرفت اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی به درستی مورد توجه قرار می‌گیرد (برقی و همکاران، ۱۳۹۸، ۱۴۰۱) که می‌تواند راهبردهای بهبود شرایط زندگی در جوامع را بالا برده و به مسئولین در ارتقای کیفیت زندگی روستاییان کمک کند. از این رو پژوهش حاضر در صدد آن است تا نسبت پاسخ به سوالات اساسی در این مقاله اقدام نماید: ۱- چه عواملی به‌عنوان عوامل پیش‌برنده و بازدارنده کیفیت زندگی در مناطق روستایی بخش مرکزی شهرستان آستارا عمل می‌کنند؟ ۲- میزان تأثیر هر یک از عوامل اقتصادی- نهادی، اجتماعی، محیطی- اکولوژیک و زیربنایی- کالبدی در ارتقای کیفیت زندگی از نظر ساکنان روستایی این منطقه چقدر است؟

۲. مبانی نظری

کیفیت زندگی صرفاً نباید با مفهوم استاندارد زندگی اشتباه گرفته شود که مبتنی بر درآمد است؛ بلکه شاخص‌های استاندارد آن علاوه بر ثروت و اشتغال به محیط ساخته شده، سلامت جسمی- روحی، آموزش، تفریح و اوقات فراغت، جرم و ایمنی و تعلق اجتماعی نیز بستگی دارد؛ گذشته از این، جنبه‌های انتزاعی‌تر مانند آزادی، حقوق بشر و خوشبختی اغلب با کیفیت زندگی ارتباط دارد (Nevado-Pena et al, 2019: 1). کیفیت زندگی این مفهوم را آشکار می‌کند که یک انسان به چه اندازه می‌تواند خوب زندگی کند و نیز داشتن یک استاندارد ویژه‌ای از زندگی است که باعث می‌شود فرد زندگی آسانی داشته باشد (منصور و ذکریایی به نقل از آقایاری هیر و همکاران، ۱۳۹۶، ۲). از دهه ۱۹۳۰ اندیشمندان زیادی ابعاد آن را بررسی کرده‌اند.

جدول ۱. تعاریف کیفیت زندگی از نظر صاحب‌نظران

صاحب‌نظر	تعاریف کیفیت زندگی
Pacione (1995)	کیفیت زندگی مفهومی است چندوجهی که در ارتباط مستقیم و عمیقی با محیط زندگی افراد است و به وضعیت زیستی و جنوگرافی محیط مربوط است مانند، وضعیت هوا، وضعیت مسکن، وضعیت سواد، وضعیت فرهنگی و اجتماعی محیط و... بستگی دارد.
Nagler (1996)	کیفیت زندگی مفهومی اجتماعی و چندوجهی است که خود ماهیت واحدی ندارد بلکه افراد به آن معنا می‌بخشند.
Scott (2004)	کیفیت زندگی مفهومی است انتزاعی که به سازوکار قابلیت‌های درونی فرد، جنبه‌های فردی با افراد دیگر و سیستم سیاسی یا جامعه‌ای که فرد به‌عنوان عضوی در آن زندگی می‌کند وابسته است.
Janse (2004)	کیفیت زندگی مفهومی چند بعدی است که در برگیرنده ابعاد فیزیکی، اجتماعی، فرهنگی، رفتاری، عاطفی، احساسی می‌شود.
&Marans Stimson (2011)	کیفیت زندگی مفهومی چندوجهی است که شباهت بسیاری با مفاهیم رفاه، رضایت، و شادی دارا می‌باشد. مطالعات کیفیت زندگی را می‌توان با اطمینان جزء مطالعات چند رشته‌ای در نظر گرفت.
Barcaccia (2016)	کیفیت زندگی رفاه همگانی انسان‌ها و جوامع شهری و روستایی است که نقاط قوت و ضعف زیست انسان‌ها را آشکار می‌سازد و میزان خشنودی و رضایت از زندگی در حوزه‌هایی چون، بهداشت و سلامت، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و زیست محیطی را شامل می‌شود.
Cai et al (2021)	کیفیت زندگی یک مفهوم فراگیر است که همه عواملی را که بر زندگی یک فرد تأثیر می‌گذارند، در بر می‌گیرد.

منبع: اسلامی و همکاران، ۱۴۰۱

مفهوم کیفیت زندگی با رویکردهای مختلف و در طیف وسیعی از رشته‌ها از جمله اقتصاد، علوم محیط‌زیست، پزشکی، جامعه‌شناسی، روانشناسی، سیاست و جمعیت‌شناسی مطرح شده است (خراسانی و میرعلیجانی، ۱۴۰۰، ۳۲). اکثریت نویسندگان کیفیت زندگی را بر اساس دو رویکرد اصلی مجموعه‌ای از مولفه‌های عینی (شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی و ...) و ذهنی (حس رضایت، رضایت فردی) مطالعه می‌کنند که در هر یک از آنها جنبه‌های اقتصادی، فضایی، اجتماعی و روان شناختی متمایز می‌شود این رویکردها در اغلب موارد به‌طور مجزا و به ندرت به‌صورت تلفیقی برای سنجش کیفیت زندگی

مورد استفاده قرار می‌گیرند (Agudelo et al., 2019: 2). رویکرد ذهنی به کیفیت زندگی، درک افراد از زندگی را نشان می‌دهد و می‌توان آن را با شاخص‌های ذهنی همچون حس رضایت و خشنودی فردی سنجید. در مقابل، رویکرد عینی کیفیت زندگی بر شرایط بیرونی تمرکز دارد و از طریق شاخص‌های عینی مرتبط با واقعیت‌های ملموس و قابل مشاهده ارزیابی می‌شود. (سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۲).

اقتصاددانان کیفیت زندگی را با در نظر گرفتن درآمد و منابع مادی ارزیابی می‌کنند، اما جامعه‌شناسان بر نیازهای اساسی، زندگی در حال پیشرفت و رضایت‌بخش، فقر و محرومیت اجتماعی، انسجام اجتماعی، نوع دوستی و از خودگذشتگی در میان جوامع تأکید دارند. (نیازی و دلال خراسانی، ۱۳۹۱، ۲۰۳) که از طریق منشور شاخص‌های مختلفی مانند هنجارهای اجتماعی، روابط اجتماعی، نظام‌های ارزشی و احساس تعلق به جامعه درک می‌شود (Badowska & Szkulciecka-Dębek, 2023, 12). به نظر روان‌شناسان مفهوم کیفیت زندگی، بررسی نگرش فرد نسبت به زندگی است (محمودی، ۱۳۹۰، به نقل از حیدری ساربان، ۱۳۹۳: ۱۳۷) و حس فردی از رفاه و خوشبختی می‌باشد (Orley & Kuyken, 1994). در علم جغرافیا، نیز کیفیت زندگی شامل مفهوم رفاه فردی است اما تمرکز بیشتر در مکان‌های زندگی افراد دارد. دیوید اسمیت از نخستین جغرافیادانانی بود که درباره کیفیت زندگی، رفاه و عدالت اجتماعی در جغرافیا بحث کرد (ایمانی و همکاران، ۱۳۹۴ به نقل از دربان آستانه و همکاران، ۱۳۹۸، ۵۰). جغرافیادانان همچنین با میان کشیدن عدالت اجتماعی در تمامی شئون زندگی جمعی کیفیت زندگی را در سرلوحه اقدامات و برنامه‌های توسعه‌ای خود به‌ویژه از زاویه توسعه اجتماعی قرار داده اند (Nancy, 2005: 14). همچنین پژوهشگران برای توصیف و تحلیل واقعیت‌ها از رویکردهای متنوعی بهره می‌برند که این رویکردها ریشه در پارادایم‌ها و نحوه نگرش آن‌ها نسبت به زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی دارند. در این میان، دو رویکرد اجتماعی کلیدی و گاه متقابل در ارتباط با کیفیت زندگی شناسایی شده است: عاملیت‌گرایی و ساختارگرایی. رویکرد عاملیت‌گرا بر این باور است که کیفیت زندگی تحت تأثیر کنش‌ها و اقدامات ذی‌نفعان در چارچوب فرایندهای ساخت‌یافته قرار دارد. بنابراین، این دیدگاه بر فردگرایی تأکید کرده و جامعه را به منزله مجموعه‌ای از افراد مستقل که بر یکدیگر اثر می‌گذارند را مورد بررسی قرار می‌دهد (غفاری و ابراهیمی، ۱۳۸۵، ۳۱). در حالی که رویکرد ساختارگرایی با نگاهی چندوجهی، جامعه را به‌عنوان یک کل بررسی می‌شود. (غفاری و امید، ۱۳۸۸، ۴۱).

جدول ۲. رویکردهای فرعی کیفیت زندگی

رویکرد	رویکرد فرعی	اساس انتخاب گزینه‌ها	محوریت
عاملیتی	مطلوبیت‌گرایی	بیشترین لذت برای بیشترین تعداد افراد	لذت‌طلبی
	ارزش‌های عام	علائق آگاهانه افراد	ارزش‌های انتزاعی
	نیاز محور	امور واقعی فردی مثل نیازهای اساسی	ارزش‌های واقعی
ساختاری	قابلیتی	آزادی و قابلیت‌های فردی	قابلیت‌های فردی
	دیالکتیک دموکراتیک	آزادی، برابری و انسجام	فردگرایی و جمع‌گرایی
	کیفیت فراگیر زندگی	توجه بیشتر به عوامل جمعی	رفاه ذهنی و عینی به همراه اهداف اجتماعی
	کیفیت اجتماعی	امکانات و توانایی‌های مالی و روابط اجتماعی	بهبود همبستگی اجتماعی و مبارزه با مطرودیت

منبع: غفاری و امید، ۱۳۸۸؛ غفاری و ابراهیمی، ۱۳۸۵ و حیدری ساربان، ۱۳۹۳

مطالعات نشان می‌دهد پژوهشگران کیفیت زندگی روستایی را به روش‌های مختلف اندازه‌گیری و با استفاده از اجزای مختلف آن را توضیح می‌دهند. در این فرایند، آن‌ها به طور غیر مستقیم کیفیت زندگی را تعریف می‌کنند. به گفته ویزلی و همکاران (۲۰۲۱) کیفیت زندگی از نه جزء تشکیل شده است: روابط اجتماعی و برابری، طبیعت و چشم‌انداز، آموزش و دانش، مشارکت، شناسایی احساسات جمعی، زندگی کردن، تحرک، سلامت و امنیت، اوقات فراغت و تفریح، درآمد و اشتغال از سوی دیگر، ویورسکا و همکاران (۲۰۱۹) سه مولفه: وضعیت اقتصادی، شرایط زندگی و آسایش روانی را برای کیفیت زندگی در نظر می‌گیرند. شکل ۱ مدل مفهومی پژوهش را نشان می‌دهد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

۳. پیشینه پژوهش

از میان مطالعات انجام شده داخلی در زمینه کیفیت زندگی در مناطق روستایی می‌توان به پژوهش‌های زیر اشاره کرد: رحیم ساعی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی خانوارهای روستایی در اقلیم‌های استان آذربایجان شرقی» از شاخص‌های اقلیم‌بندی میزان بارندگی، متوسط حداکثر و حداقل دما در گرم‌ترین و سردترین ماه‌های سال تحت عناوین اقلیم‌های فراخشک سرد، نیمه خشک فراسرد تا نیمه خشک معتدل، مدیترانه‌ای فراسرد و سرد و نیمه مرطوب فراسرد استفاده کرده و بر اساس نتایج، میانگین کیفیت زندگی روستاییان در مقایسه با متوسط نمره استاندارد پایین بوده و از نظر آماری نیز تفاوت معنی‌داری با آن داشت. اقلیم مدیترانه‌ای فراسرد و سرد استان برای تولید محصولات کشاورزی مناسب بوده که موجب افزایش عملکرد و به تبع آن، افزایش درآمد حاصل از محصولات کشاورزی شده است. از این‌رو، کیفیت زندگی روستاییان این اقلیم بالا بوده و تفاوت آماری معنی‌داری نسبت به سایر مناطق استان داشت. نتایج رگرسیون نشان داد ۵۰ درصد از تغییرات متغیر کیفیت زندگی روستاییان با پنج عامل «درآمدهای کشاورزی»، «فاصله روستا از جاده آسفالت مناسب»، «تعداد افراد تحصیل کرده در خانواده»، «سطح تحصیلات سرپرست خانواده» و «میزان پیشرفت در استفاده از تکنولوژی‌ها و روش‌های صنعتی در تولیدات کشاورزی»، تبیین شدند که تأثیر غیرمستقیمی نیز بر آن داشتند.

امیری میکال و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش خود با عنوان «تحلیل فضایی کیفیت زندگی در نقاط روستایی با تأکید بر بعد نهادی» نتیجه گرفتند که تأثیر مولفه‌های بعد نهادی بر کیفیت زندگی سکونتگاه‌های روستایی شهرستان لاهیجان با میانگین وزنی ۳/۴۱ بالاتر از متوسط بوده و بین مولفه‌های اثرگذار بعد نهادی و کیفیت زندگی روستاییان شهرستان لاهیجان بر اساس آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن به میزان ۰/۴۰۸ ارتباط معنی‌داری وجود دارد. این موضوع بیانگر آن است که مؤلفه بعد نهادی بعد از ۲۰ سال از استقرار، جایگاه خود را بین مردم تثبیت نموده و به‌عنوان حلقه واسط بین حاکمیت و مردم روند مثبتی را از عملکرد خود برجای گذاشته است.

حسین‌زاده و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهش خود با عنوان «تحلیل جغرافیایی کیفیت زندگی در روستاهای شهرستان انزلی» به این نتیجه دست یافتند که باتوجه به اینکه در بیشتر روستاها شاخص‌های جمعیتی وضعیت نسبتاً مناسبی دارند پس برای بهبود شاخص‌های کیفیت زندگی باید تأکید بر جنبه‌های کالبدی روستا مثل کیفیت معابر، مقاومت و نمای سازه‌ها، سیستم فاضلاب و دفع زباله، راه دسترسی، خدمات زیربنایی (عمودی) و خدمات روبنایی (افقی) باشد و آشکار است که در موضوع خدمات روبنایی و بخصوص در روستاهای کوچک، تأکید بر امکان دسترسی راحت‌تر به خدمات در مراکز برتر است.

داروگری و همکاران (۱۴۰۲) در مقاله خود با عنوان «بررسی شاخص‌های مؤثر در کیفیت زندگی روستایی» در قلمرو جغرافیای دهستان عثمانوند شهرستان کرمانشاه دریافتند که شاخص اجتماعی به میزان ۹۳/۰، شاخص محیطی به میزان ۹۷/۰، شاخص کالبدی به میزان ۹۹/۰ و شاخص اقتصادی با کمترین تأثیر به میزان ۲۵/۰ بر کیفیت زندگی تأثیر داشته است. قاسمی و همکاران (۱۴۰۳) در تحقیق خود با عنوان «تحلیل جغرافیایی کیفیت زندگی روستاهای شهرستان نوشهر» طبق نتایج نشان دادند که وضعیت روستاهای مورد مطالعه از نظر کیفیت شاخص‌های کالبدی کیفیت زندگی مطلوب و شاخص‌های اقتصادی در سطح نامطلوبی قرار دارند و نتیجه گرفتند که بین تمام سطوح کیفیت زندگی در سطح روستاهای نمونه بر اساس عوامل فاصله تا جاده اصلی و فاصله تا شهرستان تفاوت معناداری وجود دارد. و هر چه فاصله کمتر باشد شاخص‌های کیفیت زندگی در وضعیت مناسب‌تری قرار می‌گیرند و سطح کیفیت زندگی بالاتر می‌رود.

از میان مطالعات انجام شده خارجی در زمینه کیفیت زندگی در مناطق روستایی می‌توان به پژوهش‌های زیر اشاره کرد تانگیا و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان «بررسی نابرابری درآمد در کیفیت زندگی در بین روستاییان مالزی»، کیفیت

زندگی را معرف سلامت و رفاه اجتماعی معرفی می‌کنند و از این رو، ارزیابی کیفیت زندگی ضروری می‌دانند زیرا راهبردهای سیاست‌گذاران را برای بهبود شرایط زندگی در جوامع آگاه می‌کند و نتیجه می‌گیرند که بین درآمد و حوزه‌های کیفیت زندگی فیزیکی، روانی، اجتماعی و محیطی از نظر آماری ارتباط معناداری وجود دارد.

استاپنکو (۲۰۲۱) مطالعه‌ای با عنوان «توسعه استاندارد کیفیت زندگی در مناطق روستایی در سیستم ساختار نهادی محیط داخلی اقتصاد منطقه‌ای» با هدف تدوین استاندارد برای کیفیت زندگی در مناطق روستایی با در نظر گرفتن تفاوت‌های جغرافیایی، اجتماعی و جمعیتی، کاهش شکاف بین سطح زندگی شهری و روستایی در روسیه انجام داد برای سنجش کیفیت زندگی از شاخص‌هایی مثل نرخ اشتغال جمعیت روستایی، نرخ بیکاری، نسبت منابع در دسترس خانوارهای روستایی به شهری، سهم مسکن قابل سکونت و... استفاده کرده و به این نتیجه رسید که اجرای این استانداردها نه تنها به عدالت اجتماعی کمک می‌کند، بلکه نقش مهمی در توسعه پایدار اقتصادی و افزایش رفاه عمومی ایفا می‌نماید.

ویزلی و هامور (۲۰۲۲) در تحقیقی با عنوان «چگونه می‌توان به کیفیت زندگی به روشی پایدار دست یافت؟ تصورات ساکنان روستایی سوئیس» ضمن بررسی کیفیت زندگی بیان کردند که مناطق روستایی در اروپا اغلب از نظر ساختاری ضعیف‌تر از مناطق شهری هستند و روستاها می‌توانند در معرض توسعه اجتماعی-اقتصادی قوی بوده در عین حال، فرصت‌هایی را برای کیفیت بالای زندگی و پایداری ارائه دهند. در بحث مفهوم کیفیت زندگی پایدار، مصاحبه‌ی کیفی با ۹۰ نفر از ساکنان روستایی انجام دادند تا از آنها سوال شود که کدام عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی پایدار در ادراک شرکت کنندگان در مصاحبه، تغییر در نگرش‌ها و ارزش‌ها نقطه شروعی برای شکل دادن به بسیاری از حوزه‌های دیگر برای ارتقای کیفیت زندگی پایدار خواهد بود. هنجارهای اجتماعی و قانونی باید نقاط مرجع برای افراد و فعالان اقتصادی فراهم کند. زیرساخت‌ها باید از افراد حمایت کنند رفتار زیست محیطی؛ و اقتصاد باید در خدمت خیر عمومی باشد در نهایت چهار پیشنهاد را برای تصمیم‌گیرندگان ارائه کردند: افزایش آموزش در مورد رفتارهای زیست محیطی قابل اجرا، برابری در دسترسی به انرژی‌های تجدیدپذیر، تقویت تولید محلی و خدمات محلی.

کاسودان و همکاران (۲۰۲۴) در مقاله‌ای با عنوان «کیفیت زندگی و عوامل اجتماعی-جمعیتی تعیین‌کننده آن: مطالعه مبتنی بر جمعیت از مناطق روستایی پنجاب، هند» به بررسی کیفیت زندگی و عوامل اجتماعی-جمعیتی مؤثر بر آن پرداخته‌اند. این مطالعه بر روی جمعیت عمومی تمرکز دارد و به دنبال شناسایی عواملی است که بر کیفیت زندگی افراد در این مناطق تأثیر می‌گذارد. به این نتیجه رسیدند که بیشترین تأثیر منفی بر کیفیت زندگی در حوزه فیزیکی مشاهده شد، به دنبال آن حوزه‌های روانی، روابط اجتماعی و محیطی قرار گرفتند این مطالعه نشان می‌دهد که زنان، افراد مسن، بی‌سوادان و افراد مجرد ممکن است در معرض خطر بیشتری برای داشتن کیفیت زندگی پایین باشند. علاوه بر این، تحصیلات و خانواده‌های بزرگ‌تر به نظر می‌رسد که رفاه ذهنی شرکت کنندگان را افزایش می‌دهند.

ویتاناکه و همکاران (۲۰۲۴) در مطالعه خود با عنوان «شاخص کیفیت زندگی برای مناطق روستایی حاشیه‌نشین سریلانکا» که با استفاده از تکنیک‌های GIS و تحلیل تصمیم‌گیری چندمعیاره انجام شده است و این مطالعه با هدف ایجاد یک شاخص کیفیت زندگی و تمرکز اصلی بر شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی و ارائه راهکارهایی برای بهبود شرایط زندگی جوامع محرک روستایی بوده و از ۲۰ عامل جغرافیایی در پنج دسته محیطی، امنیتی، خدماتی، فرهنگی و اجتماعی-اقتصادی استفاده شد (مانند شیب زمین، پوشش جنگلی، دسترسی به آب، امکانات آموزشی، بهداشتی) استفاده کرده و به این نتیجه رسیده که عوامل اجتماعی-اقتصادی و عوامل امنیتی بیشترین تأثیر را بر کیفیت زندگی روستاییان داشته است.

مرور پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد امروزه کیفیت زندگی ما نقش مهمی دارد به طوری که بهبود آن برای مردم روستایی، از مهمترین اهداف توسعه است و شناخت عوامل مؤثر بر آن اهمیت بسیاری دارد در زمینه عوامل مؤثر در بهبود کیفیت زندگی پژوهش‌های مختلفی انجام شده که هر یک به جنبه‌هایی از موارد مؤثر اشاره کرده‌اند. این پژوهش به صورت هم‌زمان قصد داریم به عوامل پیش‌برنده و بازدارنده مؤثر در ارتقای کیفیت زندگی در مناطق روستایی بپردازیم.

۴. روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف: کاربردی و با رویکرد کیفی با توجه به مؤلفه‌های بررسی شده با ماهیت توصیفی-تحلیلی مشخص

شده است و از تکنیک جمع‌آوری داده کتابخانه‌ای و تحقیقات میدانی (استفاده از پرسشنامه ساختار یافته) استفاده گردید. جامعه آماری پژوهش حاضر، ۲۳ روستای بالای بیست خانوار دارای دهیاری بخش مرکزی شهرستان آستارا با ۴۹۹۸ خانوار است. در این پژوهش با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۳۵۷ نفر برآورد شد که برای دستیابی به نتایج بهتر به ۳۶۰ نفر ارتقا یافت. پراکندگی تعداد نمونه‌ها در روستاها متناسب با تعداد خانوار آن‌ها توزیع شد.

جدول ۳. جامعه آماری و تعداد نمونه‌های پژوهش

نام روستا	خانوار	تعداد نمونه	نام روستا	خانوار	تعداد نمونه
باغچه سرا	۵۱۵	۳۷	عسگرآباد	۵۱	۴
ویرمونی	۷۵۸	۵۴	عنبران محله	۶۳۹	۴۶
عباس آباد	۵۰۸	۳۶	گیلده	۱۳۲	۹
دریند	۱۰۶	۸	مشند	۱۶۸	۱۲
بیجاربین	۲۲۲	۱۶	دمیراوغلی کش	۷۵	۵
هودول	۱۲۲	۹	حاجی امیرونه بین	۲۳۳	۱۷
لمیرمحله	۱۳۸	۱۰	حیران	۹۱	۷
جبرئیل محله	۱۹۲	۱۴	دگرمانکشی	۳۹	۳
خانه‌های آسیاب	۹۳	۶	سیج	۴۹	۴
خشکه دهنه	۵۱۹	۳۷	چملر	۵۸	۵
قلعه	۱۳۱	۹	صیادلر	۸۳	۷
شیخ محله	۷۶	۵	جمع	۴۹۹۸	۳۶۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

برای توزیع پرسش‌نامه از نمونه‌گیری تصادفی ساده بهره گرفته شد. با توجه به اهداف در نظر گرفته شده برای پژوهش، انتخاب چهارچوب شاخص‌های پایه‌ای پژوهش اهمیت زیادی دارد؛ بنابراین از شاخص‌های طبیعی-اکولوژیک، اقتصادی-نهادی، اجتماعی و زیربنایی-کالبدی در دو بُعد پیش‌برنده و بازدارنده استفاده گردید. از طریق بررسی کامل محتوای کیفی حاصل از داده‌های جمع‌آوری شده، که شامل تجزیه و تحلیل ادبیات موجود و مصاحبه‌های انجام شده، مفاهیم معناداری از داده‌های متنی یادداشت‌ها و مصاحبه‌ها شناسایی شد که متعاقباً منجر به اجرای کدگذاری باز شد. در ادامه ۲۴ عامل بازدارنده و ۲۴ عامل پیش‌برنده در قالب چهار گروه اصلی عوامل طبیعی-اکولوژیک، اقتصادی-نهادی، اجتماعی و زیربنایی-کالبدی شناسایی شد. (جدول ۲)، روایی صوری پرسش‌نامه توسط پنل متخصصان دانشگاهی تأیید شد و پایایی بخش‌های مختلف پرسش‌نامه با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ در محیط نرم‌افزار SPSS به میزان ۰/۸۰۱ تا ۰/۸۶۴ محاسبه شد. همچنین برای تحلیل داده‌ها از نرم افزار SMART PLS و SPSS استفاده شد ابتدا پرسش‌نامه جمع‌آوری شده وارد نرم افزار SPSS شده سپس با نرم افزار SMART PLS داده‌ها فراخوانی و تجزیه تحلیل شد.

۴.۱. محدوده پژوهش:

شهرستان آستارا در شمال غربی نقطه استان گیلان با مساحت ۴۳۰ کیلومتر مربع حدود ۳ درصد از کل مساحت استان را به خود اختصاص داده است. از لحاظ موقعیت جغرافیایی شهرستان مورد مطالعه در ۴۸ درجه، ۵۲ دقیقه طول جغرافیایی و ۳۸ درجه و ۲۵ دقیقه عرض جغرافیایی واقع شده است. این شهرستان از طرف شمال به رودخانه آستارا چای (مرز بین ایران و آذربایجان)، از سمت جنوب به شهرستان تالش، از سمت غرب به ارتفاعات تالش و استان اردبیل و از شرق به دریای خزر محدود می‌شود. تراکم جمعیت در هر کیلومتر مربع ۱۸۹ نفر است. این شهرستان دارای ۴ دهستان و ۸۱ آبادی است. از نظر تقسیمات کشوری دارای دو بخش، مرکزی و لوندویل، چهار دهستان با نام‌های ویرمونی، حیران، چلوند و لوندویل است که در مجموع ۸۱ آبادی دارای سکنه و ۱۲ روستا خالی از سکنه است و از ۸۱ روستا دارای سکنه ۴۹ روستا بالای ۲۰ خانوار جمعیت می‌باشد (سالنامه آماری استان گیلان، ۱۳۹۵). بخش مرکزی شهرستان آستارا دارای ۵۱ آبادی ۹ آبادی خالی از سکنه ۱۱

۵. یافته‌های پژوهش و بحث

نتایج حاصل از یافته‌های توصیفی پژوهش نشان داد از ۳۶۰ نفر روستایی پاسخ‌گو به پرسش‌نامه‌های توزیع‌شده، ۲۴۹ نفر مرد و ۱۱۱ نفر زن بودند. در رابطه با وضعیت تأهل پاسخ‌گویان، ۲۸۰ پاسخ‌گو متأهل و ۸۰ نفر مجرد بودند. از بین پنج رده‌ی سنی در نظر گرفته‌شده، بیشترین تعداد (۱۴۲ نفر) در رده سنی ۵۵ تا ۶۵ قرار داشتند. میزان تحصیلات ۹۸ نفر از پاسخ‌گویان زیر دیپلم بودند و ۸ نفر با کم‌ترین میزان در سطح دکتری بودند.

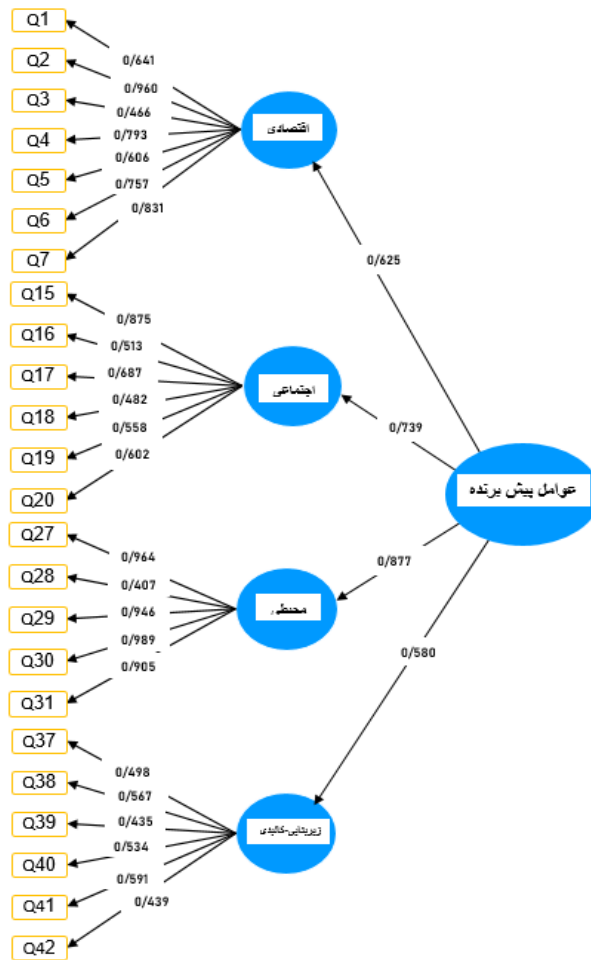
یافته‌های پژوهش با توجه به رتبه‌بندی عوامل پیش‌برنده ارتقای کیفیت زندگی در مناطق روستایی برحسب ضریب تغییرات نشان می‌دهد معیارهای اقتصادی-نهادی، اجتماعی، محیطی-اکولوژیک و زیربنایی-کالبدی از عوامل پیش‌برنده عمده ارتقای کیفیت زندگی در مناطق روستایی محسوب می‌شوند. براساس نتایج به‌دست آمده، نشانگرها بار عاملی استاندارد شده بیشتر از ۰/۴ دارند و مقدار آماره T درباره‌ی این نشانگرها بیش از ۱/۹۶ است که وجود رابطه معنادار بین نشانگرها و عوامل را نشان می‌دهند؛ بنابراین نشانگرها دقت لازم را برای اندازه‌گیری سازه مربوط به خود را داشتند؛ علاوه بر این میزان شاخص میانگین واریانس محاسبه شده برای هر ۴ سازه بالاتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ پس هر یک از نشانگرها تنها سازه مختص به خود را اندازه‌گیری می‌کنند که نتیجه می‌گیریم نشانگرها به طور دقیق دسته‌بندی شده‌اند. سپس برای بررسی قابلیت اطمینان مدل اندازه‌گیری از شاخص پایایی ترکیبی استفاده شد مقدار ضرایب پایایی ترکیبی برای هر یک از سازه‌های مدل بیش از ۰/۷ مشخص شد؛ بنابراین در هنگام تکمیل پرسش‌نامه، درک ثابتی از نشانگرها در بین پاسخ‌دهندگان وجود داشته است که نشان می‌دهد نشانگرها به خوبی توانسته‌اند متغیرهای پنهان را اندازه‌گیری کنند. از آنجا که بارهای عاملی در حالت تخمین استاندارد، میزان تأثیر هر یک از نشانگرها را در تبیین واریانس نمرات عوامل پیش‌بین اصلی نشان می‌دهند. لذا براساس تخمین استاندارد در عوامل پیش‌برنده میزان تأثیر شاخص اقتصادی-نهادی برابر ۰/۶۲۵؛ شاخص اجتماعی برابر با ۰/۷۳۹؛ شاخص محیطی-اکولوژیک برابر با ۰/۸۷۷ و شاخص زیربنایی-کالبدی برابر با ۰/۵۸۰ بودند. که این نتایج نشان داد که شاخص محیطی با بارعاملی ۰/۸۷۷ بیشترین تأثیر را از میان عوامل پیش‌برنده دارد. همچنین براساس تخمین‌های این بخش بیشترین بار عاملی در بین نشانگرهای عامل اقتصادی-نهادی به گویه رضایت از درآمد (با بار عاملی برابر با ۰/۹۶۰)؛ در بین نشانگرهای اجتماعی به گویه دسترسی به مکان‌های آموزشی و مدارس با کیفیت مناسب (با بار عاملی برابر با ۰/۸۷۵)؛ در بین نشانگرهای عامل محیطی-اکولوژیک به گویه رضایت از کیفیت آب شرب (۰/۹۸۹) و در بین نشانگرهای عامل زیربنایی-کالبدی به گویه دسترسی به حمل و نقل عمومی و دسترسی به مراکز خرید کالاهای اساسی (با بار عاملی برابر با ۰/۵۹۱) مربوط بوده است و این نشانگرها بیشترین نقش را در تبیین تغییرات متغیرهای پنهان عوامل پیش‌برنده داشته‌اند (جدول ۵)

جدول ۵. رتبه بندی عوامل پیش‌برنده ارتقای کیفیت زندگی در مناطق روستایی برحسب ضریب تغییرات.

شاخص	عامل	بار عاملی	آماره T	P	R ²	CR	AVE	آماره T	P
اقتصادی - نهادی	رضایت شغلی (Q1)	۰/۶۴۱	۴/۴۲۹	۰/۰۰	۰/۰۹۳	۰/۷۷۴	۰/۶۱۹	۵/۰۵۹	۰/۰۰
	رضایت از درآمد (Q2)	۰/۹۶۰	۱۳/۲۰۲	۰/۰۰					
	رضایت از میزان پس انداز (Q3)	۰/۴۶۶	۶/۷۲۹	۰/۰۰					
	تأمین هزینه خوراک و غذایی نسبت به درآمد خانوار (Q4)	۰/۷۹۳	۱۱/۰۲۳	۰/۰۰					
	تمایل به سرمایه‌گذاری در روستا (Q5)	۰/۶۰۶	۴/۲۲۸	۰/۰۰					
	دسترسی به مسئولین امور روستا (Q6)	۰/۷۵۷	۳/۷۲۳	۰/۰۰					
	عملکرد نهادهای دولتی (پرداخت وام و...) (Q7)	۰/۸۳۱	۳/۵۴۵	۰/۰۰					
اجتماعی	دسترسی به مکان‌های آموزشی و مدارس با کیفیت مناسب (Q15)	۰/۸۷۵	۹/۵۶۴	۰/۰۰	۰/۱۰۲	۰/۸۶۹	۰/۵۶۶	۵/۴۰۹	۰/۰۰
	دسترسی به مراکز بهداشتی و درمانی (خانه بهداشت، درمانگاه و...) (Q16)	۰/۵۱۳	۷/۷۷۴	۰/۰۰					
	داشتن برنامه غذایی مناسب (مصرف هفتگی مواد پروتئینی در برنامه غذایی مصرف هفتگی میوه) (Q17)	۰/۶۸۷	۱۰/۱۴۶	۰/۰۰					
	دسترسی به پاسگاه و پلیس در لحظات اضطراری (Q18)	۰/۴۸۲	۴/۹۷۲	۰/۰۰					
	مشارکت افراد (همکاری با شوراها و دهیار در امور مربوط به روستا، کمک مالی و...) (Q19)	۰/۵۵۸	۲/۹۶۱	۰/۰۰					
محیطی - اکولوژیک	میل به ماندگاری (Q20)	۰/۶۰۲	۲/۰۳۸	۰/۰۰۱					
	داشتن جایگاه دفن زباله (Q27)	۰/۹۶۴	۲/۰۳۲	۰/۰۰	۰/۰۷۱	۰/۹۲۹	۰/۷۴۳	۵/۱۹۸	۰/۰۰
	رضایت از محیط روستا از نظر حیوانات مزاحم و ولگرد (Q28)	۰/۴۰۷	۶/۰۵۸	۰/۰۰					
	رضایت از فضای سبز (Q29)	۰/۹۴۶	۴۲/۵۱۴	۰/۰۰					
	رضایت از کیفیت آب شرب (Q30)	۰/۹۸۹	۵۸/۳۴۴	۰/۰۰					
زیربنایی - کابندی	ضایت از آب و هوا (Q31)	۰/۹۰۵	۳۴/۴۰۰	۰/۰۰					
	رضایت از محله مسکونی (Q37)	۰/۴۹۸	۶/۵۶۱	۰/۰۰	۰/۰۲۶	۰/۷۰۴	۰/۶۳۷	۲/۰۹۲	۰/۰۳
	رضایت از تسهیلات مسکن (نور، سیستم سرمایشی، گرمایشی، حمام و...) (Q38)	۰/۵۶۷	۵/۱۴۷	۰/۰۰					
	به کارگیری مواد و مصالح مقاوم در ساخت مسکن (Q39)	۰/۴۴۵	۳/۶۹۹	۰/۰۰					
	وجود خانه‌های نوساز و بادوام (Q40)	۰/۵۳۴	۳/۹۰۴	۰/۰۰					
	دسترسی به حمل و نقل عمومی و دسترسی به مراکز خرید کالاهای اساسی (Q41)	۰/۵۹۱	۳/۹۰۴	۰/۰۰					
	دسترسی به جایگاه توزیع سوخت (Q42)	۰/۴۳۹	۳/۸۶۷	۰/۰۰					

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

در شکل ۲ مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم عوامل پیش‌برنده ارتقای کیفیت زندگی در مناطق روستایی براساس بارهای عاملی نشان داده شده است.

شکل ۳. مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم عوامل پیش‌برنده ارتقای کیفیت زندگی در مناطق روستایی براساس بارهای عاملی

محققان پس از بررسی مدل اندازه‌گیری برای حذف گویه‌هایی که بارعاملی آن‌ها پایین‌تر از مقدار ۰/۴ بود پرداختند و در این مرحله از مدل با توجه به سطح معنی‌داری و بار عاملی گویه‌ها، هیچ یک از گویه‌ها از مدل اندازه‌گیری حذف نشدند. سپس برازش مدل مورد بررسی قرار گرفت همان‌طور که در جدول (۲) مشاهده می‌شود مقدار χ^2 دو معنی‌دار است. همچنین، سایر شاخص‌های برازندگی، مانند نسبت مجذور χ^2 دو به درجه آزادی (χ^2/df) با مقدار ۱۴/۱۸۲، جذر میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA) با مقدار ۰/۰۷۱، شاخص برازندگی (GFI) با مقدار ۰/۷۰۸ و شاخص برازش تطبیقی (CFI) با مقدار ۰/۹۷۹ حاکی از برازش مطلوب الگوی پیشنهادی با داده‌ها است. شاخص RMSEA با مقدار ۰/۰۷۱ نشان می‌دهد این مدل برای عوامل پیش‌برنده ارتقای کیفیت زندگی در مناطق روستایی از برازش نسبتاً مناسبی برخوردار است. در مجموع مدل معیارهای برازش کلی قابل قبولی دارد و بیان‌کننده این موضوع است که داده‌های میدانی گردآوری شده تأییدکننده عوامل پیش‌برنده شناسایی شده می‌باشد. (جدول ۶).

جدول ۶. نتایج میزان انطباق مدل اندازه‌گیری شاخص‌های برازندگی

شاخص‌های برازش مدل	حد مطلوب	گزارش شده
مقدار کای اسکویر (X2)	-	۱۶۴۵/۱۶۶
درجه آزادی (df)	-	۱۱۶
نسبت کای اسکویر به درجه آزادی (x2/df)	≤ 3	۱۴/۱۸۲
ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب (RMSEA)	$RMSEA \leq 0/08$	۰/۰۷۱
مجذور مقادیر باقی مانده (RMR)	$RMR \leq 0/05$	۰/۲۰۱
شاخص برازندگی (GFI)	$GFI \geq 0/08$	۰/۷۰۸
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	$CFI \geq 0/90$	۰/۹۷۹

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

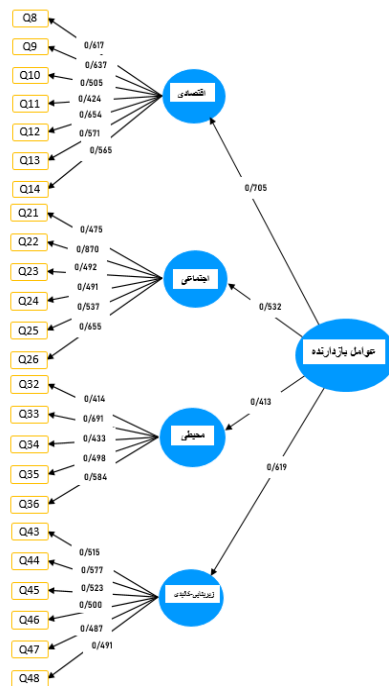
در ادامه محققان نسبت به وارد کردن سؤالات مربوط به عوامل بازدارنده کیفیت زندگی در نرم افزار PLS اقدام کردند نتایج یافته‌های پژوهش با توجه به رتبه‌بندی عوامل بازدارنده ارتقای کیفیت زندگی در مناطق روستایی برحسب ضریب تغییرات نشان داد معیارهای اقتصادی- نهادی، اجتماعی، محیطی- اکولوژیک و زیربنایی- کالبدی از عوامل بازدارنده عمده ارتقای کیفیت زندگی در مناطق روستایی محسوب می‌شوند. براساس نتایج به دست آمده، نشانگرها بار عاملی استاندارد شده بیشتر از ۰/۴ دارند و مقدار آماره T درباره این نشانگرها بیش از ۱/۹۶ است که وجود رابطه معنادار بین نشانگرها و عوامل را نشان می‌دهد؛ بنابراین نشانگرها دقت لازم را برای اندازه‌گیری سازه مربوط به خود را داشتند؛ علاوه بر این میزان شاخص میانگین واریانس محاسبه شده برای هر ۴ سازه بالاتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ پس هر یک از نشانگرها تنها سازه مختص به خود را اندازه‌گیری می‌کنند که نتیجه می‌گیریم نشانگرها به طور دقیق دسته‌بندی شده‌اند. سپس برای بررسی قابلیت اطمینان مدل اندازه‌گیری از شاخص پایایی ترکیبی استفاده شد مقدار ضرایب پایایی ترکیبی برای هر یک از سازه‌های مدل بیش از ۰/۷ مشخص شد؛ بنابراین در هنگام تکمیل پرسش‌نامه، درک ثابتی از نشانگرها در بین پاسخ‌دهندگان وجود داشته است که نشان می‌دهد نشانگرها به خوبی توانسته‌اند متغیرهای پنهان را اندازه‌گیری کنند. بارهای عاملی در حالت تخمین استاندارد، میزان تأثیر هر یک از نشانگرها را در تبیین واریانس نمرات عوامل پیش‌بین اصلی نشان می‌دهد. براساس تخمین استاندارد در عوامل بازدارنده میزان تأثیر شاخص اقتصادی- نهادی برابر ۰/۷۰۵؛ شاخص اجتماعی برابر با ۰/۵۳۲؛ شاخص محیطی- اکولوژیک برابر با ۰/۴۱۳ و شاخص زیربنایی- کالبدی برابر با ۰/۶۱۹ می‌باشد. که این نتایج نشان داد شاخص اقتصادی با بارعاملی ۰/۷۰۵ بیشترین تأثیر را از میان عوامل بازدارنده دارد. همچنین براساس تخمین‌های این بخش بیشترین بار عاملی در بین نشانگرهای عامل اقتصادی- نهادی به گویه تمایل به سرمایه‌گذاری در خارج روستا (با بار عاملی برابر با ۰/۶۵۴)؛ در بین نشانگرهای عامل اجتماعی به گویه عدم دسترسی به مراکز بهداشتی و درمانی (خانه بهداشت، درمانگاه و... با بار عاملی برابر با ۰/۸۷۰)؛ در بین نشانگرهای عامل محیطی- اکولوژیک به گویه نارضایتی از محیط روستا از نظر حیوانات مزاحم و ولگرد (با بار عاملی ۰/۶۹۱) و در بین نشانگرهای عامل زیربنایی- کالبدی به گویه عدم رضایت از تسهیلات مسکن (نور، سیستم سرمایشی، گرمایشی، حمام و... با بار عاملی برابر با ۰/۵۷۷) مربوط بوده است و این نشانگرها بیشترین نقش را در تبیین تغییرات متغیرهای پنهان عوامل بازدارنده داشته‌اند (جدول ۷).

جدول ۷. رتبه بندی عوامل بازدارنده ارتقای کیفیت زندگی در مناطق روستایی برحسب ضریب تغییرات.

شاخص	عامل	بار عاملی	آماره T	P	R ²	CR	AVE	آماره T	P
اقتصادی - نهادی	عدم رضایت شغلی (Q8)	۰/۶۱۷	۸/۲۰۹	۰/۰۰	۰/۴۹	۰/۸۸	۰/۶۸	۲/۷۳۱	۰/۰۰
	عدم رضایت از درآمد (Q9)	۰/۶۳۷	۸/۲۲۱	۰/۰۰					
	عدم رضایت از میزان پس انداز (Q10)	۰/۵۰۵	۶/۰۲۵	۰/۰۰					
	عدم کفاف تأمین هزینه زندگی نسبت به درآمد خانوار (Q11)	۰/۴۲۴	۵/۵۸۵	۰/۰۰					
	تمایل به سرمایه‌گذاری در خارج روستا (Q12)	۰/۶۵۴	۶/۰۳۰	۰/۰۰					
	عدم دسترسی به مسئولین امور روستا (Q13)	۰/۵۷۱	۲/۲۸۲	۰/۰۰					
	ناراضی‌تی از عملکرد نهادهای دولتی (پرداخت وام و...) (Q14)	۰/۵۶۵	۶/۷۱۸	۰/۰۱					
اجتماعی	عدم دسترسی به مکان‌های آموزشی و مدارس با کیفیت نامناسب (Q21)	۰/۴۷۵	۳/۳۶۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۷۲	۰/۷۲	۷/۴۰۹	۰/۰۰
	عدم دسترسی به مراکز بهداشتی و درمانی (خانه بهداشت، درمانگاه و...) (Q22)	۰/۸۷۰	۳/۹۷۱	۰/۰۰					
	نداشتن برنامه غذایی مناسب (مصرف هفتگی مواد پروتئینی در برنامه غذایی مصرف هفتگی میوه) (Q23)	۰/۴۹۲	۵/۷۱۶	۰/۰۰					
	عدم دسترسی به پاسگاه و پلیس در لحظات اضطراری (Q24)	۰/۴۹۱	۴/۶۰۰	۰/۰۰					
	عدم مشارکت افراد (همکاری با شوراهای دهیار در امور مربوط به روستا، کمک مالی و...) (Q25)	۰/۵۳۷	۴/۷۸۶	۰/۰۰					
محیطی - اکولوژیک	میل به مهاجرت (Q26)	۰/۶۵۵	۳/۸۰۸	۰/۰۰	۰/۱۱	۰/۷۴	۰/۵۳	۲/۹۲۰	۰/۰۰
	نداشتن جایگاه دفن زباله (Q32)	۰/۴۱۴	۴/۳۲۰	۰/۰۰					
	ناراضی‌تی از محیط روستا از نظر حیوانات مزاحم و ولگرد (Q33)	۰/۶۹۱	۳/۰۳۵	۰/۰۰					
	عدم رضایت از فضای سبز (Q34)	۰/۴۳۳	۲/۱۹۹	۰/۰۰					
زیربنایی - کالبدی	عدم رضایت از کیفیت آب شرب (Q35)	۰/۴۹۸	۳/۲۳۳	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۷۱	۰/۶۰	۳/۱۲۲	۰/۰۰
	عدم رضایت از آب و هوا (Q36)	۰/۵۸۴	۳/۲۱۰	۰/۰۰					
	عدم رضایت از محله مسکونی (Q43)	۰/۵۱۵	۴/۶۰۵	۰/۰۰					
	عدم رضایت از تسهیلات مسکن (نور، سیستم سرمایشی، گرمایشی، حمام و) (Q44)	۰/۵۷۷	۳/۳۲۵	۰/۰۰					
	عدم استفاده از مواد و مصالح مقاوم در ساخت مسکن (Q45)	۰/۵۲۳	۳/۳۷۱	۰/۰۰					
عدم وجود خانه‌های نوساز و بادوام (Q46)	۰/۵۰۰	۳/۴۰۶	۰/۰۱						
دسترسی نداشتن به حمل‌ونقل عمومی، دسترسی نداشتن به مراکز خرید کالاهای اساسی (Q47)	۰/۴۸۷	۳/۴۱۶	۰/۰۰						
دسترسی نداشتن به جایگاه توزیع سوخت (Q48)	۰/۴۹۱	۲/۷۴۶	۰/۰۰						

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

در شکل ۳ مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم عوامل بازدارنده ارتقای کیفیت زندگی در مناطق روستایی براساس بارهای عاملی نشان داده شده است.

شکل ۴. مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم عوامل بازدارنده ارتقای کیفیت زندگی در مناطق روستایی براساس بارهای عاملی

محققان در ادامه برای حذف گویه‌های با بارعاملی پایین‌تر از مقدار ۰/۴ به بررسی مدل اندازه‌گیری پرداختند و با توجه به سطح معنی‌داری و بارعاملی گویه‌ها، هیچ یک از سوالات در این قسمت نیز حذف نشدند و درباره برازش مدل همان‌طور که در جدول (۴) مشاهده می‌شود مقدار χ^2 معنی‌دار است. و نیز دیگر شاخص‌های برازش، مثل نسبت مجذور χ^2 دو به دو به درجه آزادی (χ^2/df) با مقدار ۱۷/۴۴۸، جذر میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA) با مقدار ۰/۰۱۴، شاخص برازندگی (GFI) با مقدار ۰/۶۴۳ و شاخص برازش تطبیقی (CFI) با مقدار ۰/۹۷۵ حاکی از برازش مطلوب الگوی پیشنهادی با داده‌های پژوهش دارند. و شاخص RMSEA با مقدار ۰/۰۱۴ نشان می‌دهد این مدل برای عوامل بازدارنده ارتقای کیفیت زندگی در مناطق روستایی از برازش نسبتاً مناسبی برخوردار است. در مجموع مدل معیارها برازش کلی قابل قبولی دارد و بیان‌کننده این موضوع است که داده‌های میدانی گردآوری شده تأییدکننده عوامل بازدارنده شناسایی شده می‌باشد. (جدول ۸).

جدول ۸. نتایج میزان انطباق مدل اندازه‌گیری با شاخص‌های برازندگی

شاخص‌های برازش مدل	حد مطلوب	گزارش شده
مقدار کای اسکویئر (X^2)	-	۳۵۹۴/۳۳۵
درجه آزادی (df)	-	۲۰۶
نسبت کای اسکویئر به درجه آزادی (x^2/df)	≤ 3	۱۷/۴۴۸
ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب (RMSEA)	$RMSEA \leq 0/08$	۰/۰۱۴
مجذور مقادیر باقی مانده (RMR)	$RMR \leq 0/05$	۰/۰۴۷
شاخص برازندگی (GFI)	$GFI \geq 0/08$	۰/۶۴۳
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	$CFI \geq 0/90$	۰/۹۷۵

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳

۶. نتیجه‌گیری

مفهوم توسعه در سپهر علم تحولات مختلفی را تجربه کرده است و مشکلات فراوانی از قبل اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای در تحولات جهانی برای جوامع شهری و روستایی به وجود آمده است یکی از این مشکلات مهاجرت و خالی شدن روستاها می‌باشد که به دلایل فقر، بی‌سوادی، بهداشت نازل و ازدیاد ناهنجاری‌های اجتماعی بوده که توجه دانشمندان را بر زندگی مردم روابط اجتماعی به خصوص افزایش کیفیت زندگی جلب کرده است با توجه به اهمیت این موضوع، پژوهش حاضر در راستای بررسی عوامل پیش‌برنده و بازدارنده کیفیت زندگی در مناطق روستایی بخش مرکزی شهرستان آستارا انجام شد. با توجه بررسی کامل محتوای کیفی حاصل از داده‌های جمع‌آوری شده، که شامل تجزیه و تحلیل ادبیات موجود و مصاحبه‌های انجام شده، مفاهیم معناداری از داده‌های متنی یادداشت‌ها و مصاحبه‌ها شناسایی شد که متعاقباً منجر به اجرای کدگذاری باز شد. در ادامه ۲۴ عامل بازدارنده و ۲۴ عامل پیش‌برنده در قالب چهار گروه اصلی عوامل اقتصادی- نهادی، اجتماعی، محیطی- اکولوژیک و زیربنایی- کالبدی شناسایی شد. براساس تخمین استاندارد در عوامل پیش‌برنده میزان تأثیر شاخص اقتصادی- نهادی برابر ۰/۶۲۵؛ شاخص اجتماعی برابر با ۰/۷۳۹؛ شاخص محیطی- اکولوژیک برابر با ۰/۸۷۷ و شاخص زیربنایی- کالبدی برابر با ۰/۵۸۰ بودند که این نتایج نشان داد که شاخص محیطی- اکولوژیک با بارعاملی ۰/۸۷۷ بیشترین تأثیر را از میان عوامل پیش‌برنده دارد. همچنین براساس تخمین‌های این بخش بیشترین بار عاملی در بین نشانگرهای عامل اقتصادی- نهادی به گویه رضایت از درآمد (با بار عاملی برابر با ۰/۹۶۰)؛ در بین نشانگرهای عامل اجتماعی به گویه دسترسی به مکان‌های آموزشی و مدارس با کیفیت مناسب (با بار عاملی برابر با ۰/۸۷۵)؛ در بین نشانگرهای عامل محیطی- اکولوژیک به گویه رضایت از کیفیت آب شرب (۰/۹۸۹) و در بین نشانگرهای عامل زیربنایی- کالبدی به گویه دسترسی به حمل و نقل عمومی و دسترسی به مراکز خرید کالاهای اساسی (با بار عاملی برابر با ۰/۵۹۱) مربوط بوده است و این نشانگرها بیشترین نقش را در تبیین تغییرات متغیرهای پنهان عوامل پیش‌برنده داشته‌اند.

همچنین براساس تخمین استاندارد در عوامل بازدارنده میزان تأثیر شاخص اقتصادی- نهادی برابر ۰/۷۰۵؛ شاخص اجتماعی برابر با ۰/۵۳۲؛ شاخص محیطی- اکولوژیک برابر با ۰/۴۱۳ و شاخص زیربنایی- کالبدی برابر با ۰/۶۱۹ می‌باشد. که این نتایج نشان داد شاخص اقتصادی با بارعاملی ۰/۷۰۵ بیشترین تأثیر را از میان عوامل بازدارنده دارد و براساس تخمین‌های این بخش بیشترین بار عاملی در بین نشانگرهای عامل اقتصادی- نهادی به گویه تمایل به سرمایه‌گذاری در خارج روستا (با بار عاملی برابر با ۰/۶۵۴)؛ در بین نشانگرهای عامل اجتماعی به گویه عدم دسترسی به مراکز بهداشتی و درمانی (خانه بهداشت، درمانگاه و... با بار عاملی برابر با ۰/۸۷۰)؛ در بین نشانگرهای عامل محیطی- اکولوژیک به گویه نارضایتی از محیط روستا از نظر حیوانات مزاحم و ولگرد (با بار عاملی ۰/۶۹۱) و در بین نشانگرهای عامل زیربنایی- کالبدی به گویه عدم رضایت از تسهیلات مسکن (نور، سیستم سرمایشی، گرمایشی، حمام و... با بار عاملی برابر با ۰/۵۷۷) مربوط بوده است و این نشانگرها بیشترین نقش را در تبیین تغییرات متغیرهای پنهان عوامل بازدارنده داشتند.

براساس نتایج، پژوهش حاضر مقوله کیفیت زندگی را به صورت جامع بررسی و آن را از ابعاد اقتصادی- نهادی، اجتماعی، محیطی- اکولوژیک و زیربنایی- کالبدی در دو مقوله پیش‌برندگی و بازدارندگی ارزیابی کرده است. این پژوهش در بحث نتایج به دست آمده در عوامل پیش‌برنده با مطالعات دانایی و همکاران (۱۳۹۶)، ویزلی و همکاران (۲۰۲۱)، ایمانی و همکاران (۱۳۹۴)، همسو و با مطالعات پورطاهر و همکاران (۱۳۹۷)، کوچکی نژاد و همکاران (۱۳۸۹) ناهمسو و در بحث عوامل بازدارنده با مطالعات پورطاهر و همکاران (۱۳۹۷)، دانایی و همکاران (۱۳۹۶)، ارورا و همکاران (۲۰۱۸)، تانگیا و همکاران (۲۰۲۰)، چن و همکاران (۲۰۱۷) مطابقت دارد.

در مجموع با توجه به نتایج به دست آمده و مقایسه آن با مطالعات انجام شده این نتیجه حاصل شد که عوامل مؤثر در ارتقای کیفیت زندگی در مناطق مختلف تابع شرایط بومی و محلی همان منطقه است به طوری که در یک روستا در منطقه‌ای عوامل اقتصادی، اجتماعی، محیطی- اکولوژیک و زیربنایی کالبدی به‌عنوان عامل پیش‌برنده و در روستایی در منطقه دیگر به‌عنوان عامل بازدارنده محسوب می‌شود. از این رو پیشنهاد می‌شود:

مطالعات پژوهشی آتی درباره عوامل مؤثر در ارتقای کیفیت زندگی روستاها و حتی شهرها در دیگر مناطق با توجه به شرایط بومی و محلی همان منطقه بررسی و با توجه به وسعت کشور و پراکندگی روستاها در نقاط مختلف الگوهای منطبق با

همان منطقه ترسیم و به برنامه‌ریزان روستایی ارائه گردد.

- با توجه به نتایج به دست آمده در بحث عوامل پیش‌برندگی و تأثیر بالای عوامل محیطی - اکولوژیک به برنامه‌ریزان محلی و منطقه‌ای پیشنهاد می‌شود ضمن توجه به عامل محیطی و حفظ آن نسبت به هماهنگی و تقویت دیگر ابعاد مؤثر در ارتقای کیفیت زندگی در مناطق روستایی برنامه‌ریزی و اقدام حمایتی و پشتیبانی لازم را معمول نمایند.

- در بحث نتایج به دست آمده از تأثیر بالای بعد اقتصادی در جنبه بازدارندگی لزوم توجه مضاعف به این بخش، حمایت از تولید و اشتغال و رفع موانع سرمایه‌گذاری لازم بوده و مطلوب است برنامه‌ریزان در سطوح مختلف اعم از استانداری، فرمانداری، بخشداری، دهیاری و شوراهای اسلامی روستاها ضمن توجه به بعد اقتصادی، ابعاد اجتماعی، محیطی - اکولوژیک و زیربنایی - کالبدی را نیز مورد توجه قرار دهند تا ضمن ایجاد هماهنگی در تمامی ابعاد توسعه روستاها به ارتقای کیفیت زندگی روستاییان دست یابند و زمینه ماندگاری بیشتر ساکنان و جلوگیری از مهاجرت روستایی - شهری را فراهم نمایند.

۷. حامیان پژوهش

این پژوهش حامی مالی و معنوی نداشته است.

۸. مشارکت نویسندگان

نویسندگان در تمام مراحل و بخش‌های انجام شده سهم برابر داشته‌اند.

۹. تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که هیچ گونه تضاد منافی ندارند.

۱۰. تقدیر و تشکر

نویسندگان بدینوسیله از همه کسانی که به نوعی در انجام این پژوهش یاری رسانده‌اند قدردانی می‌نمایند.

منابع

- اسلامی، آرمین؛ شکوهی بیدهندی، محمد صالح و جلیلی صدرآباد، سمانه (۱۴۰۱). بررسی تطبیقی عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی با توجه مقیاس شهرها (نمونه‌های مطالعاتی: شهرهای تهران، قزوین و ضیاءآباد)، مجله پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، ۵۵(۱)، صص ۱-۲۷.
- آقایاری هیر، محسن؛ کریمزاده، حسین و خالقی، عقیل (۱۳۹۶). تحلیل شاخص‌های ذهنی مؤثر بر سنجش کیفیت زندگی در مناطق روستایی (مطالعه موردی: دهستان سینا- شهرستان ورزقان)، برنامه‌ریزی و آمایش فضا، ۲۱(۴)، صص ۱-۳۴.
- ایراندوست، کیومرث؛ آشوری، کسری و تولایی؛ روح الله (۱۳۹۸). ضرورت شناسایی روستاهای دارای توان توسعه در فرایند برنامه‌ریزی؛ نمونه موردی: شهرستان بیجار، فصلنامه علمی - پژوهشی برنامه‌ریزی فضایی (جغرافیا)، ۹(۳)، صص ۴۷-۷۰.
- ایمانی، بهرام؛ طورانی، علی؛ خسروی مهر، حمیده و باختر، سهیلا (۱۳۹۸). سنجش تغییرات شاخص‌های کیفیت زندگی بر اثر ارتقای سیاسی- اداری فضا در سطح ناحیه‌ای (موردشناسی: بخش کوهسارات- شهرستان مینودشت، فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری- منطقه‌ای، ۹(۳)، صص ۱۱۳-۱۳۰.
- برقی، حمید؛ قنبری، یوسف؛ عبیات، مرتضی و عبیات، مصطفی (۱۴۰۱). تحلیل روابط فضایی میان مفاهیم کیفیت زندگی، سرمایه اجتماعی و کار آفرینی روستایی (مطالعه موردی: شهرستان دزفول)، فصلنامه پژوهش‌های روستایی، ۱۳(۴)، صص ۶۷۰-۶۹۹.
- حجاریان، احمد و شفیع، بهمن (۱۴۰۱). تبیین اثرات شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و محیطی بر کیفیت زندگی از دیدگاه روستاییان با رویکرد مدل سازی معادلات ساختاری، مجله روستا و توسعه، ۲۵(۹۷)، صص ۵۳-۷۵.
- حسین زاده، اشرف، قریشی، محمد باسط، مولائی هاشجین، نصرالله و آمار، تیمور (۱۴۰۲). تحلیل جغرافیایی کیفیت زندگی در روستاهای شهرستان انزلی، مهندسی جغرافیایی سرزمین، ۷(۱)، صص ۲۰۹-۲۲۲.
- حیدری ساربان، وکیل (۱۳۹۳). سنجش و اولویت بندی مناطق روستایی بر حسب سطوح کیفیت زندگی شهرستان مشگین‌شهر، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۱۴(۳)، صص ۱۳۱-۱۵۲.

- حیدری ساربان، وکیل (۱۳۹۴). تبیین عوامل مؤثر بر ارتقای رفاه اجتماعی در مناطق روستایی (مطالعه موردی: شهرستان مشکین‌شهر). پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، ۴۷(۴)، صص ۶۵۷-۶۷۲.
- دانائی، علی؛ شریعت پناهی، ولی و مهدوی، مسعود (۱۳۹۶). تحلیل نقش شاخص‌های (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و -کالبدی) کیفیت زندگی در توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی: دهستان بهمنی گرمسیری، شهرستان بهمنی از توابع استان کهگیلویه و بویراحمد)، فصلنامه جغرافیایی سرزمین، ۱۴(۵۳)، صص ۷۱-۹۲.
- داروگری، شهرام، زیویار، پروانه و استعلاجی، علیرضا. (۱۴۰۲). بررسی شاخص‌های مؤثر در کیفیت زندگی روستایی (مطالعه موردی: دهستان عثمانوند- شهرستان کرمانشاه). مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۴(۱۸)، صص ۲۵۱-۲۶۴.
- دریان آستانه، علیرضا؛ حاتمی نژاد، حسین و کریمی، مینا (۱۳۹۸). نقش گردشگری مسئولیت‌پذیر در کیفیت زندگی روستاهای مقصد گردشگری مطالعه موردی: شهرستان گرگان، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۸(۳)، صص ۴۳-۶۶.
- رفیعیان، مجتبی؛ نظری، مونس و داداش پور، هاشم (۱۳۹۵). سنجش رضایتمندی سکونتی از مطلوبیت مکانی در نواحی شهری برنامه‌ریزی شده (نمونه موردی: مهرشهر کرج)، فصلنامه هویت شهر، ۱۰(۲۷)، صص ۳۱-۴۱.
- ساعی، رحیم. (۱۴۰۱). بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی خانوارهای روستایی در اقلیم‌های استان آذربایجان شرقی، روستا و توسعه، ۲۵(۴)، صص ۱۸۵-۲۱۴.
- سلیمانی، محمد؛ براتی، زهرا و منصوریان، حسین (۱۳۹۲). سنجش کیفیت زندگی در محله‌های در حال گذار، جغرافیا (فصلنامه علمی انجمن جغرافیایی ایران)، ۱۱(۳۸)، صص ۵۳.
- طولابی‌نژاد، مهرشاد (۱۳۹۸). توسعه روستایی: اصول، سیاست‌ها و برنامه‌ریزی، انتشارات آکادمیک و انجمن جغرافیای ایران، تهران، چاپ اول.
- عیدیوندی، کاظم؛ قانع، علیرضا؛ فرشاد، الناز و محمدی جعفرآبادی، فاطمه (۱۴۰۲). تدوین سناریوها و استراتژی‌های توسعه روستایی کشور در افق ۱۴۱۴ با رویکرد آینده‌پژوهی، فصلنامه چشم‌انداز شهرهای آینده، ۱۳(۱)، صص ۶۱-۶۷.
- غفاری، غلامرضا و رضا امیدی (۱۳۸۸). کیفیت زندگی شاخص‌های توسعه اجتماعی، انتشارات شیرازه، تهران، چاپ اول.
- غفاری، غلامرضا و لویه ابراهیمی (۱۳۸۵). جامعه‌شناسی تغییرات اجتماعی، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، چاپ اول.
- قاسمی، مریم، قریشی، محمد باسط و بیگدلی، آتوسا. (۱۴۰۳). تحلیل جغرافیایی کیفیت زندگی روستاهای شهرستان نوشهر، مهندسی جغرافیایی سرزمین، ۸(۱)، صص ۳۷-۵۴.
- کوچکی‌نژاد، فاطمه؛ رمضان‌زاده لسبویی، مهدی؛ معصوم پورسماگوش، جعفر و فتاحی، احدالله (۱۳۸۹). بررسی و سنجش کیفیت زندگی در نواحی روستایی بخش مرکزی شهرستان کرمانشاه. چشم‌انداز جغرافیایی مطالعات انسانی، ۱۴، ۱۲۰-۱۳۷.
- محمد امیری، میکال، پوررمضان، عیسی، آمار، تیمور و بیگدلی، آتوسا. (۱۴۰۱). تحلیل فضایی کیفیت زندگی در نقاط روستایی با تأکید بر بعد نهادی مطالعه موردی روستاهای شهرستان لاهیجان، مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۱(۱)، صص ۷۷-۸۸.
- محمودی، عادل (۱۳۹۰). تحلیل تطبیقی شاخص‌های کیفیت زندگی در محلات فرسوده درون شهر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس.
- مرکز آمار ایران، (۱۳۹۵). سرشماری نفوس و مسکن.
- میرعلیجانی، سمانه و خراسانی، محمدمبین (۱۴۰۰). تحلیل محتوای مقاله‌های علمی پژوهشی حوزه کیفیت زندگی روستایی در ایران بازه زمانی (۱۳۹۰-۱۳۹۹)، جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، ۳۲(۳)، صص ۳۱-۴۶.
- نعمتی، رضا؛ پورطاهری، مهدی و رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا (۱۳۹۹). سنجش مطلوبیت کیفیت محیطی در مناطق روستایی (مورد مطالعه: روستاهای استان لرستان)، فصلنامه پژوهش‌های روستایی، ۱۱(۱)، صص ۱۰۶-۱۲۳.
- نیازی، محسن و دلال خراسانی، محمد (۱۳۹۱). تبیین عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر کیفیت زندگی شهروندان، فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، ۸(۲۷)، صص ۱۲۸-۲۲۹.
- Agudelo, M. A. L., Jóhannsdóttir, L., & Davídsdóttir, B. (2019). A literature review of the history and evolution of corporate social responsibility. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, 4(1), 1-24.
- Arora, S., Kalra, R. (2018). *Quality of life (QOL) of people living with substance users in urban and rural community of Delhi*, *Current Medicine Research and Practice*, 8, 96-99.
- Badowska, M., Szkultecka-Dębek, M. (2023). Indicators affecting the quality of life of an individual and society, *journal of health policy*, 11-20.
- Bruni, L., & Porta, P. (2016). *Handbook of Research Methods and Applications in Happiness and Quality of Life*. In Edward Elgar Publishing.
- Casini, L., Boncinelli, F., Contini, C., Gerini, F., & Scozzafava, G. (2018). A multicriteria approach for well-being assessment in rural areas. *Social Indicators Research*, 143, 411-432.
- Castel, AD., Balota, DA., & McCabe, DP. (2009). *Memory efficiency and the strategic control of attention at*

- encoding: Impairments of value directed remembering in Alzheimer's disease. *Neuropsychology*; 23(3):297-306.
- Chen, Y., Sun, G., Guo, X., Chen, S., Chang, Y., Li, Y., & Sun., Y. (2017). *Factors affecting the quality of life among Chinese rural general residents: a cross-sectional study*, *Public Health*, Vol. 146, 140-147.
- Kasaudhan, S., Saraswathy, K.N. & Chaudhary, V.(2024). Quality of Life and its sociodemographic determinants: a population-based study from rural Punjab, India. *Discov Soc Sci Health* 4, 26 (2024).
- Ivo, Gryic., Zimbek, T., tratnik, M., Markovina J. & Juracak, J. (2009). "Quality of life in rural areas of Croatia to: to stay or leave?", *African journal of agricultural research*, vol1. 5(8).
- Lio, C., Dou, X., Li, J., & Cai, L.A. (2020). *Analyzing government role in rural tourism development: An empirical investigation from China*, *Journal of Rural Studies*, 79, 177-188.
- Milenković, M., Marčetić, A., & Jovanović, T. (2022). *Stavovi mladih o kvalitetu života u ruralnim sredinama Republike Srbije: Poređenje „SeverJug“*. *Akademski pregled*, 1(1), 57-70
- Nancy, R. (2005). "Economic and social development: Two sides of the same coin". *World Summit Social Development, Economic Development*, Vol(2), p:14.
- Nevado-Peña, D., López-Ruiz, V., & Alfaro-Navarro, J. (2019). *Improving quality of life perception with ICT use and technological capacity in Europe*. *Technological Forecasting & Social Change*. 148. (2019). 119734.
- Orley, J., Kuyken, W. (1994). *Quality of Life Assessment: International Perspectives The WHOQOL Group. The Development of the World Health Organization Quality of Life Assessment Instrument*.
- Ostapenko, E. (2021). *Development of the standard of quality of life in rural areas in the system of institutional building of the internal environment of the regional economy*. *E3S Web of Conferences*, 285, 01009. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202128501009>.
- Parausic, V. (2023). *Adaptability of quality of life in rural Serbia to the needs of young people: perception of agricultural extension officers*, *Wbjaerd(5-1)*,1-120.
- Thangiah, G., Said ,M, A., Majid, H, A., Reidpath, D., & Su, T.T. (2020). *Income Inequality in Quality of Life among Rural Communities in Malaysia: A Case for Immediate Policy Consideration*, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(23), 8731.
- Withanage, NC., Gunathilak, KL, Mishra, PK., Abdelrahman K., Wijesinghe, DC., Mishra, V., Abdelrahman, k., Wijesinghe, D. CH., Mishra, V., Tripathi, S., Fnais, MS. (2024). *A quality of life index for the rural periphery of Sri Lanka using GIS multi-criteria decision analysis techniques*. *PLoS ONE* 19(9): e0308077.
- Wang, B., Li, X., Stanton, B., & Fang, X., (2010), *The influence of social stigma and discriminatory experience on psychological distress and quality of life among rural to-urban migrants in China*, *Social Science & Medicine*,p.p 1-9.
- Wiesli, T., Hammer, T. (2022). *How can Quality of Life be Achieved in a Sustainable Way? Perceptions of Swiss Rural Inhabitants*, *Discov Sustain* 3, 44.
- Wiesli, T., Liebe, U., Hammer, T., & Bär, R. (2021). *Sustainable Quality of Life: A conceptualization that integrates the views of inhabitants of Swiss Rural Regions*. *Sustainability*, 13(16):9187.
- Wojewódzka Wiewiórska, A., Kłoczko Gajewska, A., & Sulewski, P. (2019). *Between the social and economic dimensions of sustainability in rural areas: In search of farmers' quality of life*. *Sustainability*, 12(1):148.
- World Bank, (2021). *World Development Report*.

References:

- Agudelo, M. A. L., Jóhannsdóttir, L., & Davídsdóttir, B. (2019). *A literature review of the history and evolution of corporate social responsibility*. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, 4(1), 1-24.
- Arora, S., Kalra, R. (2018). *Quality of life (QOL) of people living with substance users in urban and rural community of Delhi*, *Current Medicine Research and Practice*, 8, 96-99
- Badowska, M., Szkultecka-Dębek, M. (2023). *Indicators affecting the quality of life of an individual and society*, *journal of health policy*,11-20.
- Barghi, H.; Ghanbari, Y.; Obayat, M., & Obayat, M. (2022). *Analysis of spatial relationships between the concepts of quality of life, social capital and rural entrepreneurship (case study: Dezful city)*, *Rural Research Quarterly*, Volume 13, Number 4, 699-670. [In Persian]
- Bruni, L., & Porta, P. (2016). *Handbook of Research Methods and Applications in Happiness and Quality of Life*. In Edward Elgar Publishing.
- Casini, L., Boncinelli, F., Contini, C., Gerini, F., & Scozzafava, G. (2018). *A multicriteria approach for well-being assessment in rural areas*. *Social Indicators Research*, 143, 411-432.
- Castel, AD., Balota, DA., & McCabe, DP. (2009). *Memory efficiency and the strategic control of attention at encoding: Impairments of value directed remembering in Alzheimer's disease*. *Neuropsychology*; 23(3):297-306.
- Chen, Y., Sun, G., Guo, X., Chen, S., Chang, Y., Li, Y., & Sun., Y. (2017). *Factors affecting the quality of life*

- among Chinese rural general residents: a cross-sectional study, *Public Health*, Vol. 146, 140-147.
- Danai, A., Shariat Panahi, V., & Mahdavi, M. (2017). *Analysis of the role of indicators (economic, social, cultural and physical) of the quality of life in sustainable rural development (case study: Bahmani Garmsiri village, Bahmani city of Kohkiloye and Boyer Ahmad provinces)*, *Sarameen Geographical Quarterly*, 14(53), 71-92. [In Persian]
- Darban Astana, A., Hataminejad, H., & Karimi, M. (2018). *The role of responsible tourism in the quality of life of tourism destination villages, a case study: Gorgan city*, *Space Economy and Rural Development Quarterly*, 8(3), pp. 43-66. [In Persian]
- Darogari, Shahram, Zivyar, Parvaneh and Estelaji, Alireza. (2023). *Investigating Effective Indicators in Rural Quality of Life (Case Study: Osmanvand Rural District - Kermanshah County)*. *Human Settlement Planning Studies*, 4(18), pp. 251-264. [In Persian]
- Eidyundi, K., Qane, AR., Farshad, A., & Mohammadi Jafarabadi, F. (1402). *Compilation of scenarios and strategies for rural development of the country in the horizon of 1414 with a future research approach*, *Future Cities Vision Quarterly*, 13(1), 67-61. [In Persian]
- Eslami, A., Shokouhi Bidhendi, M. S., & Jaliliasdrabad, S. (2024). *Comparative Study of Factors Affecting Quality of Life with Respect to the Urban Scale: the case studies of Tehran, Qazvin, and Zia abad*. *Human Geography Research Quarterly*, 56(4), 49-68. [In Persian]
- Ghaffari, G., & Reza, A. (2008). *Quality of life indicators of social development*, Shirazeh Publications, Tehran, first edition. [In Persian]
- Ghaffari, G., & Ebrahimi, L. (2006). *Sociology of social changes*, Tehran University Press, Tehran, first edition. [In Persian]
- Ghasemi, Maryam, Ghorishi, Mohammad Baset and Bigdeli, Atusa. (2024). *Geographical Analysis of Quality of Life in the Villages of Nowshahr County*, *Geographical Engineering of Territory*, 8(1), pp. 37-54. [In Persian]
- Hajarian, A., & Shafi'i, B. (2022). *Explaining the effects of economic, social, physical and environmental indicators on the quality of life from the villagers' point of view with the approach of structural equation modeling*, *Village and Development Journal*, year 25, number 97, pp. 53-75. [In Persian]
- Heydari Sarban, V. (2013). *Assessment and prioritization of rural areas according to the quality of life levels of Meshginshahr city, applied research of geographical sciences 2013*; 14 (33): 152-131. [In Persian]
- Heydari Sarban, V. (2014). *Explanation of the effective factors in improving social welfare in rural areas (case study: Meshkinshahr city)*. *Human Geography Research*, 47(4), pp. 657-672. [In Persian]
- Hosseinzadeh, Ashraf, Ghorishi, Mohammad Baset, Molaei Hashjin, Nasrollah and Amar, Timur. (2023). *Geographical Analysis of Quality of Life in the Villages of Anzali County*, *Geographical Engineering of Territory*, 7(1), pp. 209-222. [In Persian]
- Imani, B., Tourani, A., Khosravi Mehr, H., & Bakhtar, S. (2018). *Measuring the changes in the quality of life indicators due to the political-administrative improvement of space at the regional level (case study: Kohsar district- Minodasht city)*, *Quarterly Journal of Geography and Urban-Regional Planning*, 9th year, No. 3, pp. 113-130. [In Persian]
- Iran Statistics Center, (2015). *Population and housing census*.
- Ivo, Gryic., Zimbek, T., tratnik, M., Markovina J. & Juracak, J. (2009). "Quality of life in rural areas of Croatia to: to stay or leave?", *African journal of agricultural research*, vol. 5(8).
- Kasaudhan, S., Saraswathy, K.N. & Chaudhary, V.(2024). *Quality of Life and its sociodemographic determinants: a population-based study from rural Punjab, India*. *Discov Soc Sci Health* 4, 26 (2024).
- Kochaki Nejad, F., Ramzanzadeh Lesboi, M., Masoum Poursmakosh, J., & Fatahi, A. (1390). *Investigating and measuring the quality of life in the rural areas of the central part of Kermanshah*. *Human Settlements Planning Studies (Geographic Perspective)*, 6(14), 120-138. [In Persian]
- Lio, C., Dou, X., Li, J., & Cai, L.A. (2020). *Analyzing government role in rural tourism development: An empirical investigation from China*, *Journal of Rural Studies*, 79, 177-188.
- Mohammad Amiri., Mikal, Pourramazan., Isa, Amar., Timur & Bikdeli., Atusa. (2022). *Spatial Analysis of Quality of Life in Rural Areas with an Emphasis on the Institutional Dimension: A Case Study of Villages in Lahijan County*, *Human Settlement Planning Studies*, 17(1), pp. 77-88. [In Persian]
- Mahmoudi, A. (2011). *Comparative analysis of quality of life indicators in worn-out neighborhoods in the city*, *Master's thesis*, Faculty of Humanities, Tarbiat Modares University. [In Persian]
- Milenković, M., Marčetić, A., & Jovanović, T. (2022). *Stavovi mladih o kvalitetu života u ruralnim sredinama Republike Srbije: Poređenje „SeverJug“*. *Akademski pregled*, 1(1), 57-70
- Mir Alijani, S., & Khorasani, M.A. (1400). *Content analysis of scientific research articles in the field of quality of rural life in Iran (period 2018-2019)*. *Geography and Environmental Planning*, 32(3), 31-46. [In Persian]
- Nancy, R. (2005). "Economic and social development: Two sides of the same coin". *World Summit Social Development, Economic Development*, Vo l(2), p:14.
- Nemati, R., Portahari, M., & Ruknuddin Ifikhari, A. (2019). *Assessing the desirability of environmental quality in rural areas (case study: Lorestan province villages)*, *Rural Research Quarterly*, 11(1), 106-123. [In Persian]

- Persian]
- Nevado-Peña, D., López-Ruiz, V., & Alfaro-Navarro, J. (2019). *Improving quality of life perception with ICT use and technological capacity in Europe. Technological Forecasting & Social Change*, 148. (2019). 119734.
- Niazi, M., & Dalal Khorasani, M. (2011). *Explanation of social and cultural factors affecting the quality of life of citizens, Quarterly Journal of the Iranian Association for Cultural and Communication Studies*, 8(27), pp. 128-229. [In Persian]
- Orley, J., Kuyken, W. (1994). *Quality of Life Assessment: International Perspectives The WHOQOL Group. The Development of the World Health Organization Quality of Life Assessment Instrument*.
- Ostapenko, E. (2021). *Development of the standard of quality of life in rural areas in the system of institutional building of the internal environment of the regional economy. E3S Web of Conferences*, 285, 01009.
- Parausic, V. (2023). *Adaptability of quality of life in rural Serbia to the needs of young people: perception of agricultural extension officers, Wbjaerd(5-1)*, 1-120.
- Rafiyani, M., Nazari, M., & Dadashpour, H. (2015). *Measuring residential satisfaction with location desirability in planned urban areas (case example: Mehrshahr Karaj), Shahr Identity Quarterly*, 10 (27), pp. 31-41. [In Persian]
- Saei, Rahim. (2022). *Investigating Factors Affecting the Quality of Life of Rural Households in the Climates of East Azerbaijan Province, Village and Development*, 25(4), pp. 185-214. [In Persian]
- Soleimani, M., Barati, Z., & Mansoorian, H. (2012). *Measuring the quality of life in transitioning neighborhoods, Geography (Scientific Quarterly of the Geographical Society of Iran)*, 11(38), p.53. [In Persian]
- Thangiah, G., Said, M, A., Majid, H, A., Reidpath, D., & Su, T.T. (2020). *Income Inequality in Quality of Life among Rural Communities in Malaysia: A Case for Immediate Policy Consideration, International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(23), 8731
- Toulabinejad, M. (2018). *Rural Development: Principles, Policies and Planning, Academic Publications and Iranian Geographical Society*, Tehran, first edition. [In Persian]
- Wang, B., Li, X., Stanton, B., & Fang, X. (2010). *The influence of social stigma and discriminatory experience on psychological distress and quality of life among rural to-urban migrants in China, Social Science & Medicine*, p.p 1-9.
- Wiesli, T., Liebe, U., Hammer, T., & Bär, R. (2021). *Sustainable Quality of Life: A conceptualization that integrates the views of inhabitants of Swiss Rural Regions. Sustainability*, 13(16):9187.
- Wiesli, T., Hammer, T. (2022). *How can Quality of Life be Achieved in a Sustainable Way? Perceptions of Swiss Rural Inhabitants, Discov Sustain* 3, 44.
- Withanage, NC., Gunathilak, KL, Mishra, PK., Abdelrahman K., Wijesinghe, DC., Mishra, V., Abdelrahman, k., Wijesinghe, D. CH., Mishra, V., Tripathi, S., Fnais, MS. (2024) *A quality of life index for the rural periphery of Sri Lanka using GIS multi-criteria decision analysis techniques. PLoS ONE* 19(9): e0308077.
- Wojewódzka Wiewiórska, A., Kłoczko Gajewska, & A., Sulewski, P. (2019). *Between the social and economic dimensions of sustainability in rural areas: In search of farmers' quality of life. Sustainability*, 12(1):148.
- World Bank, (2021). *World Development Report*.

نحوه استناد به این مقاله:

ایمانی، بهرام و کرمزاده، توحید (۱۴۰۵). بررسی عوامل پیش‌برنده و بازدارنده کیفیت زندگی در مناطق روستایی (مطالعه موردی: روستاهای بخش مرکزی شهرستان آستارا). *مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی*، ۷(۱)، ۸۰-۶۱.

DOI: 10.22124/GSCAJ.2025.29609.1342

Copyrights:

Copyright for this article are retained by the author(s), with publication rights granted to *Geographical studies of Coastal Areas Journal*. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

